

החובל פרק שמיני בבא קמא

פו.

עין משפט
נר מצוה

חייב כבולן. חמשה דברים: **הידי דמי.** שהא היזק בלא חבורה: **לאו כגון שהכח נז.** דבאין סופו לחזור ליכא למימר דכל בלא חבורה סופו לחזור הוא: **שגלחו.** דאפחמיה מכספיה בלא חבורה: **ה"ג גלחו מהדר הדד היינו צעין.** כלומר מה לי שער מה לי יד הא

בסופו לחזור מתיבת ליה: **נשא.** סם המשיר את השער ואינו (ט) חוזר ואיכא נזק דהא אפחמיה מכספיה דמוס הוא: **קרטופני.** בקעים בקעים מטופני: **מאוזני ליה.** מלאכים לו מחמת חזק הסם: **דנעי לאסויי.** לנעלא דהנך קרטופני: **שנע דהוי מרקד זי כוזי.** לשון מרקד בחנויות: **דנעי אחווי גווי.** מראה יענעו נראשו להראות מיני שמוך כדך הללינע דהשתא על שירפא הנך קרטופני לא מני מחוי ווע"פ שלא נטלו משאר מלאכה נותן לו שנת זו הואיל ומלאכתו נזק: **שנע גדולה.** דמי ידו: **ושנע קטנה.** כל ימים שיפול למשכר רואין אותו כאילו הוא שומר קישואין: **שכל יום ויום.** עד שיחזור לקדמותו נותן לו בכל יום כמו שנשכר פועלים בשוק ולא כשומר קישואין דהא לרבה לא יחייב ליה דמי ידו: **ה"ג הקוטע יד עזר עברי של חצירו.** קוטע ממש דאין סופו לחזור: **ואלל רבו לא פיתח.** שלא נטלו ממלאכה: **פיתח אלל רבו.** אף אלל רבו כגון קוטע את ידו: **וכולן.** עניים ועשירים: **רואין אופן.** ואפילו את העשירים: **כאילו ידו נז.** ואין שמוך את העני לכי עניומו להקל ולא את העשיר לפי עשרו שהרי אין לדמי נשמו סוף אלל כולן שוין נזק: **נפחוסים שנען.** פחוסים שנעניים להקל דמיון דעני הוא נשמו קלה: **סומא אין לו נשום.** לקמן בשמעתין (ע"ז): **אלא רבי שמעון סא.** דאיהו נמי לאו כי הדדי משוי להו: **אין לעצבים נשום.** צמתותיהן היא (דף פו.): **נחשוון לניש את זה נו' פטור.** מדשמעתין ליה לר' שמעון גזי קטלא באלו הן הנשפרין (פסדרין דף עט.) נחשוון להרוג את זה והרג את זה פטור הכא נמי לא שנא לעצמא דהתם משום וארז לו הכא נמי כמיז צמצושי: **שימית נפ.** נכמה ימלא עזר זה ויעשו לו נזק: **זה ואתו שומא יתן לזן חורין זה: כדאמר רב פפא.** לקמן (ע"ז): דמיכלמו

תורה אור השלם

1. וְכִי יִהְיֶה אִישׁ שָׂא לְרֵעֵהוּ וְאָרַב לוֹ וְקָם עָלָיו וְהִכּוּ נֶפֶשׁ וְנָשָׂא וְקָם אֶל אֶחָת הָעֵרִים הָאֵלֶּה: דברים יט א
2. כִּי יִצָּא אֲנָשִׁים חֲדָר אִישׁ וְאֶחָד וְקָרְבָה אֶשֶׁת הָאָדָם לְהַצִּיל אֶת אִשְׁהָ מִיַּד מִכְּבָד וְשָׁלָחָה יָדָהּ וְהִזְקָהּ בְּמִבְשִׁי: דברים כה יא

רבינו הגנאל

וקתאני חייב כבולן, שמע מינה דמכח אביו ואמו כי האי גונא וחייב כבולן. דחיקין, לא בשחרשו לאביו. ואקשינן, לא חורש בן מות הוא דהא אמר רבא המכה אביו וחורשו חייב מיתה, אי איפשר בלא חבורה, בעידנא דמחי ליה טיפאת דרמא נפלה ליה. באוניא ורמי חורש ופרקינן, לא בשגלחו. או בשגלחו סופו לחזור השער, והנינו בעיין. דחיקין, לא דמי לבנין מתניתין, לא הדר כגון דסכיב נשא. פיר', גלחו ומשה בראשו סם שאינו צומח בה שער לעולם. וחייב כבולן דקתאני במתניתין. נזק, כדאמרין. צער, דאית ליה קרטופני שחן בחבורת ויהי השער מגיעה עליהן ועתה מצטער עליהן. ריפוי, דנעי אסוייהו. שבת, שיהיה בבי הלולא שחוק מגולה ראש ונטול שר עובשיו מתבייש פניו קרטופני בראשו, בושת, אין לך בשת גדולה מזו. והא בעינא דרבה, לאבי ורבה פשיטא להו. דאיתמר, הכהו על ידו צמתה וסופו לחזור, אמר אביו נותן לו דמי שבת גדולה והוא הנזק כדאמרין שמוך אותו עבד, שבת קטנה רואין כאלו שומר קישואין. רבא אמר, אינו נותן לו אלא שבתו שבכל יום. איתמר הקוטע יד עבד עברי שלחבירו וכולל, רבא אמר הכל יתן לרב, ויקח בדמי הנזק קרקע ואוכל הרב הפירות עד שיצא העבד. פשיטא פיתח אצל עצמו ואצל רבו לא פיתח. היכי דמי, דפסקיה לרש אונאי או ריש נחיריה, הכל לעצמו. פיתח נמי אצל רבו, כגון הקוטע את ידו, היינו פלוגתא דאביי ורבא. הלכה כרבא. ויש אונאי. פיר' ראש אונאי. ויש נחיריה, משלשון נחיריה, ויש עין, והו' בלשון ישמעאל דאם אפה. ירושלמי. אמר ר' יוחנן הקוטע יד עבדו שלחבירו רבו נטול חמשה דברים וכולל. פיר' עבד כנעני. אי ר' שמעון האמר נתחבן לבייש את זה ובייש את זה פטור, מאי טעמא בקטלא וכו'.

כגון שחרשו. וא"ת ואמאי חייב כבולן הא דמי כולו נותן ולפי ר"י דלעיל ינאח דמכל מקום יש כאן זכר בושת וריפוי אף על גב דשנת ככלל דמי כולו שייך לשנות חייב כבולן משום אחריתי: **שבת גדולה לעבד.** כדי שלא מצית רבו צידו שלימה ושנת קטנה לרב אע"פ שמפסקי הרב שאם לא נקטעה ידו או רגלו היה דלי דוולא ואולי בשליחותיה ועשיו אין יכול כי אם לשמור קישואין ופסח חשנין ליה השתא כגון חלה דאמר בפרק קמא דקדושין (דף יז. וס) דאין חייב להשלים דנסתחפה שדהו ואף על גב דחלה ארבע שנים חייב להשלים התם אין עושה שום מלאכה אבל הכא יכול לשמור קישואין או פסח:

רבא אמר ינתן חבל לרב גרסינן וכן גרס ר"ח א' ובספריה היה כתוב הכל לעבד וקשה שנת קטנה למה לא יהיה הכל לרב אלא הכל לרב גרסינן שנת קטנה הכל לעצמו ושנת גדולה ילקח קרקע והרד אוכל פירות שמפסקי הוא צקטיעת ידו ולא מני למידי דוולא ולמיזל בשליחותא אלא לשמור קישואין או פסח:

פיחת אצל רבו. ל"ג ואכל עצמו לא פיתח פלוגתא דאביי ורבא דהתם כ"ע מודו דינתן הכל לרב אלא גרסינן פיתח אלל עצמו ואכל רבו פלוגתא דאביי ורבא ומיהו גס אגיראס זו קשה לר"י דכבר אמר זה דפליגי צקוטע יד עבד עברי ואור"י דיש ליישב דיוחק אלל עצמו לא פיתח שמהא צוה פלוגתא דאביי ורבא כגון הכהו על ידו וצמתה וסופה לחזור קודם שלא לחירות דלאביי נותנין שנת קטנה לרב ושנת גדולה לעבד ואע"ג דלא מפסקי העבד מרבי אלל כל ההפסד של הרב הוא מ"מ כיון דשם נזק הוא לו וצמח של קטיעת יד אין לרב אפי' פירות לאביי גס צחקין לו לא יטול כלום ולרבה נותן הכל לרב שנתו שכל יום ויום:

כאילו הן בני חורין שירדו מנכסיהם. כי יש עשירים שאין מתביישין יותר מצני חורין שירדו וכן עניים ואין יכולין לנדקק עליהם כי איהו מהן מתבייש כאילו ירד ואיהו מתבייש יותר או פחות וכיוצא בזה מצינו צמתותין" גזי העציר טלימו ופרע ראש של אשה בשוק דאין מדקדקין בדבר אם היו שם צני אדם שרגיל להתבייש יותר מפיניהם כגון צני אדם חשודים או לא אלל שום לשומא אחת:

עדי שיתביון לו. וא"ת לרבנן צמצושי מאי דרשי ציה ושמא מצעי ליה לשום דרשה: **אבל צמישם שיימינן בהו.** ולא דמי לנחשוון להרוג את הצהמה והרג את האדם לכתי והרג את ישראל דהתם איכא קרא דדרשין בפרק ז' דמכות (דף ט) צבלי דעת פרט למתכוין להרוג את הצהמה כו' והכא ליכא קרא ולא ילפינן מהתם דהא מצעי לן קרא הכא לרבי שמעון לפטור נחשוון לניש את זה וצייש את זה אף על גב דאיכא קרא צדיני נפשות:

ערוס

לו א מיי פ"ה מהלכות ממרים הלכה ו סמג לאון ריט טוש"ע י"ד סימן רמא סעיף ג:
לו ב ג מיי פ"ב מהלכות חובל וזמון הלכה ד סמג עשין ע טוש"ע ח"מ סימן תכ סעיף י:
לח ד מיי שם הלכה ז סמג עשין ע טוש"ע ח"מ סימן תכ סעיף ג:
ז ב מיי שם פ"ה הלכה יד סמג שם טוש"ע ח"מ סימן תכ סעיף ג:

הנהרות הב"ח

(א) גמ' כפחותין שבהן השתא מני ר' ירמיה:

גילוי הש"ס

גמ' ושבתי קטנה לרב. עיין כמחנות דף קה ע"ב מוספות ד"ה שלה:

הנהרות מהר"ב

רנשבורג

(א) תוס' ד"ה רבא אמר וכו' ובספריה היה כתוב הכל לעבד. וסא דלא קאשו לנירסא זו ממתי' דלקמן דף פו ע"א דקתני חזק מן השבת ממן סאוף ש"ל כמ"ס המוספות לענין עבד מנעו נתינין דף י ע"ב ד"ה רפואתו וכו' ועי' שם:

מוסף רש"י

וצמתה. יבשה (ג'יטין) (ב). שבת גדולה. הן פסח דמיו לומר עכשיו בשוק והוא נזק. ולהכי קרי ליה שבת, שפסח דמיו של עכשיו אינו אלא משום שבת, שאינו ראוי לשבת מלאכה בשמי ידו עד זמן שחוזר ידו, אלל לשמור קישואים יאה ראוי לאחר שיקל ממנו כאש המכה קמא, ושבתי קטנה. היינו כאילו הוא שומר קישואין, שנותן לו כל ימי חלו שישכח צמתה מחמת חלו זה שאינו יכול לשמור קישואים (טו). דמי שבתו שבכל יום ויום. ואין כאן פסח דמים, הואיל וסופו לחזור, אלל לפי שנת של כל יום יתן לו, כל ימי נפילתו למטה יתן שבר אדם שלם לפי מלאכה שהיה רגיל בה, וכשיעמוד ויהא ראוי לשמור קישואין ישמור קישואין זה יתן לו פסח השכר (טו). אין לעבדים בושת. המצייש את העבד, לא חייבנו מורה למת דמי כשמו (טוהדרין) (יג).